

IN MEMORIAM

MIRKO RUPEL

(28. VIII 1901—27. X 1963)

Jedne sunčane listopadske nedjelje naglo je umro u Mariboru poznati slavist, historičar književnosti, direktor Narodne sveučilišne knjižnice u Ljubljani, sveučilišni profesor dr. Mirko Rupel. Otišao je vedar i raspoložen na plenum bibliotekara. Smrt ga je zatekla punog planova i energije. Ta smrt predstavlja neprocjenjiv gubitak ne samo za slovensku slavistiku i historiju književnosti, nego i za hrvatsku, jer je Mirko Rupel ujedno proučavao i stariju hrvatsku literaturu.

Rođen je 28. kolovoza 1901. godine u Trstu, gdje je završio gimnaziju. Počevši od studentskih dana na ljubljanskom sveučilištu, brzo se afirmirao svojim naučnim istraživanjima s područja starije slovenske književnosti. Ako ogleđamo samo nekoliko njegovih studija i kulturno-historijskih rasprava, uvjerit ćemo se da Rupelov naučni opus nije nipošto malen. Svakako su mu najznačajnija djela povezana s pojavom protestantizma: *Slovenski protestantski pisci* Ljubljana 1934., *Valvasorjevo berilo*, Ljubljana 1951., *Nove najdbe naših protestantik XVI. stotletja*, Ljubljana 1954. (Slovenska akademija znanosti in umetnosti, razred za filološke in literarne vede, Dela 7), *Novi izvodi slovenskih protestantik* — Slavistična revija XII., 1959.—1960., 286.

Za svoj životni opus Rupel je 1962. g. primio »Prešernovu nagradu«, najveće priznanje slovenske kulturne javnosti. Tada mu je izašla posve prerađena opsežna monografija *Primož Trubar — Življenje in delo*, Mladinska knjiga Ljubljana 1962. Radi ilustracije navodim još nekoliko Rupelovih rasprava u vezi s Primožem Trubarom: *Trubarjevi Artikuli* (Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino VI., 1926., 100—129), *Glagolski in cirilski Artikuli in njih razmerje do Trubarjevih* (Slavia VIII, 1929., 271—288, 526—550), *H korespondenci Trubar—Bullinger* (Slav. revija III, 1950., 149—156), *Novo Trubarjevo pismo* (Slav. revija IV., 1951., 111—113), *Primož Trubar in Formula concordiae* (Drugi Trubarjev zbornik, Ljubljana 1952., 65—112), *Namestitev Felicijana Trubarja v Ljubljani* (Zgodovinski časopis VI—VII, 1952.—1953., 588—599), *Tisk slovenskih knjig v Vergerijevih pismih Bullingerju* (Slav. revija V—VII, 1954, 238—245), *Kdaj je bil Trubar v Lauffenu* (Slav. revija V—VII., 1954., 303. in 304), *Dva Trubarjeva računa* (Slav. revija VIII., 1955., 107.—116), *Povabilo in odpoved Gašperju Melissandru* (Slav. revija VIII., 1955., 209.—224), *Trubar in škol Kacijanar* (Slav. revija VIII., 1955., 249.—250), *Raščica ali Rašica* (Jezik in slovstvo I, 1955.—1956., 125—126),

Reformacija (Zgodovina slovenskega slovstva I, 1956., 187—260), *Der grosse und der kleine glagolitische Probezettel vom 1560.* (Die Welt der Slaven II., 1957., 257.—266), *Primož Trubar v Kemptenu* (Slav. revija XI., 1958., 199.—205), *Trubariana* (Razprave 2. razreda Slovenske akademije znanosti in umetnosti III., 1958., 165.—187), *Dva nova rokopisna odlomka Primoža Trubarja* (Slav. revija XII., 1959.—1960., 205.—268) itd.

U svojim studijama o Trubaru Rupel je detaljno proanalizirao i rad hrvatskih suradnika, suvremenika stvaralaca slovenskoga književnog jezika. Kod njega se susrećemo s imenima kao što su Antun Dalmatin, Stjepan Konzul i mnogi drugi, koji su jednako važni i za hrvatsku i za slovensku književnost. Rupel je dakle dobro poznao stare slovenske dijalekte. Dobro se sjećam slovenske premijere Držičeva »Dunda Maroja« na VII. Ljubljankom festivalu u Križankama prije pet godina. Prema Fotezovoj preradi Rupel je klasičnom Držičevom djelu ulio posebnu originalnu svježinu. Dubrovački »dundo« postao je »Boter Andraž« iz Vipavske, a dubrovačko narječje bilo je pretočeno u narječje Janeza Svetokriškoga (1647—1714.), koji se zapravo zvao Tobias Lionelli, rodom iz sv. Križa kod Vipave, a djelovao je kao kapucin u Trstu, Ljubljani, Novom mestu i Gorici. Rupelov jezik i režija Franceta Jamnika bili su glavni uzroci ogromnog uspjeha slovenskog »Dunda Maroja«. No važnije je kako je Rupel dokazao da naučna istraživanja starih tekstova nemaju samo kabinetsku vrijednost za naučne radnike, nego da mogu postati prava svojina najširih narodnih slojeva. A to u istoj mjeri vrijedi i za njegove jezične savjete preko ljubljanske radio-stanice. Rupelova je riječ dopirala i u najzabačenije gorsko seoce Slovenije.

I da Rupel nije napisao toliko studija i naučnih radova, njegova bi kulturna djelatnost bila značajna i velika. Velika zbog toga, što u neku ruku predstavlja mali kuriozitet među našim znanstvenim radnicima. Rupel je naime umio profinjenim pedagoškim taktom prenijeti rezultate svojih istraživanja ne samo na svoje studente i ljubitelje slavistike, nego i na čitav slovenski narod.

Branimir Žganjer